

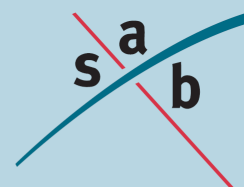
Flora- en faunaraapportage

Groene Entree Landgoed Prattenburg

gemeente Veenendaal

Datum: 6 mei 2011

Projectnummer: 90982

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Leeswijzer	3
1.2	Planomschrijving	4
1.3	Wettelijk kader	6
2	Quick scan flora en fauna	8
2.1	Onderzoeksmethode	8
2.2	Gebiedsbescherming	8
2.3	Soortenbescherming	10
2.4	Conclusie	17
3	Nader veldonderzoek flora en fauna	20
3.1	Nader veldonderzoek	20
4	Mitigerende maatregelen	22
5	Oriënterende habitattoets	24
	Bijlage 1: gegevens Natuurloket	25
	Bijlage 2: geraadpleegde bronnen	3

1 Inleiding

1.1 Leeswijzer

Bij alle ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied. Voordat ruimtelijke ingrepen mogen plaatsvinden, dient eerst een onderzoek uitgevoerd te worden in het kader van de Natuurbeschermingswet (*gebiedsbescherming*), de Flora- en faunawet (*soortenbescherming*) en eventuele andere betrokken natuurregelgeving. Dit onderzoek wordt beschreven in voorliggende rapportage en is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken

1. **Beschrijving** van beoogde plannen, ligging van plangebied en de gevolgen van de ingrepen voor de huidige situatie
2. **Quick scan Flora en fauna.** Deze is gebaseerd op een eenmalige veldverkenning. In deze quick scan zijn op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten en een eenmalige veldverkenning, uitspraken gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in en in de directe omgeving van het plangebied. In de quick scan zijn uitspraken gedaan over de effecten van de plannen op nabijgelegen beschermde gebieden en op direct nabij het plangebied voorkomende (vaste rust- of verblijfplaatsen van) strikt beschermde flora en fauna. Hieruit volgt de conclusie of nader veldonderzoek naar strikt beschermde soorten noodzakelijk is en of een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet aan de orde is.
3. Beschrijving van het **nader onderzoek**, indien dit uitgevoerd is. Hierbij wordt ingegaan op de kwalificaties van de onderzoeker(s), de data waarop de veldbezoeken hebben plaatsgevonden, de methode van onderzoeken, specifieke ecologische kenmerken van de soort en uiteraard de resultaten.
4. **Mitigerende maatregelen.** Als uit de resultaten van het nader onderzoek blijkt dat het plangebied in gebruik is door strikt beschermde soorten, dan dienen maatregelen te voorkomen dat de ecologische functionaliteit van het plangebied verminderd. Als SAB het opstellen van deze maatregelen verzorgt, dan worden deze beschreven in dit hoofdstuk. Mocht het opstellen van maatregelen niet afdoende zijn en is een **ontheffingsaanvraag** op ex artikel 75 van de Flora- en faunawet alsnog aan de orde, dan staat deze ook hier.
5. **Voortoets of Oriënterende Habitattoets.** Dit is alleen in het geval wanneer negatieve effecten te verwachten zijn op (instandhoudingsdoelstellingen van) beschermde natuurgebieden. Aan de hand van de Effectenindicator van het Ministerie van LNV wordt een inschatting gemaakt van de mogelijk optredende effecten.

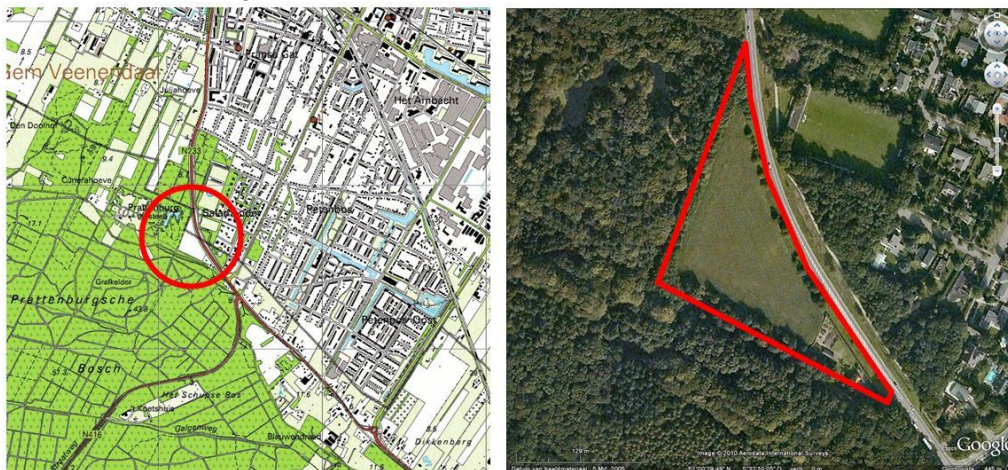
De onderzoeken in deze flora en faunarapportage zijn uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving (zie paragraaf 1.3). Bovendien zijn alle onderzoeken uitgevoerd volgens de door de Gegevens autoriteit Natuur meest recent uitgegeven protocollen.

Gegevens flora en fauna

SAB streeft ernaar alle waarnemingen aan (bijzondere) soorten die verzameld worden tijdens flora- en faunaonderzoeken door te geven aan de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De invoer van gegevens in de NDFF leidt tot een beter overzicht van het voorkomen van (beschermde) soorten en daarmee tot een betere bescherming van deze soorten.

1.2 Planomschrijving

Het plangebied bevindt zich nabij Veenendaal op grondgebied van de gemeente Rhenen ter hoogte van Landgoed Prattenburg. Aan de oostelijke zijde ligt de Cuneraweg. Het driehoekige plangebied grenst met de andere twee zijden aan het bosgebied de Utrechtse Heuvelrug.

Figuur 1: links: uitsnede uit topografische kaart (oorspronkelijke schaal 1:25.000). Rechts, luchtfoto (Google Earth). De rode omlijning geeft de ligging van het plangebied weer.

Plangebied

Binnen het plangebied bevindt zich een vervallen woonboerderij die nog wel in gebruik is. Naast het hoofdgebouw staan er ook nog twee bijgebouwen. Het hoofdgebouw is opgetrokken uit enkelsteense muren (kruisverband) zonder luchtsponw. Het gebouw heeft een pannendak met gebakken dakpannen. Het bijgebouw ten zuidoosten van het hoofdgebouw is in zijn geheel opgetrokken uit hout. Het heeft een pannendak gelijk aan het hoofdgebouw maar in slechtere staat. Het gehele gebouw verkeert in een staat van verval. Het tweede bijgebouw staat ten noordwesten van het hoofdgebouw. Dit gebouw is gebouwd van betonnen elementen met een houten puntdak. Dit dak is bedekt met asbest platen. Ook bij dit gebouw is verval ingetreden.

Figuur 2: Impressie van het plangebied. Boven en midden rechts: bebouwing binnen het plangebied. Midden links: de Cuneraweg ter plaatse van het plangebied. Onder: overzicht van het open veld. (Foto's: SAB, 2010)

Beoogde ontwikkelingen

Alle bestaande bebouwing zal worden gesloopt. Ter hoogte van de te slopen bebouwing wordt een parkeerplaats aangelegd. Op het aangrenzende perceel wordt een nieuwe bouwkavel gerealiseerd. Het geheel zal een Groene entree gaan vormen voor de Utrechtse Heuvelrug. Op dit moment wordt onder andere geparkeerd aan weerszijden van de Cuneraweg. Door de woonboerderij te verplaatsen en een parkeerplaats aan te leggen, ontstaat een representatiever beeld en worden onveilige situaties voorkomen.

1.3 Wettelijk kader

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur. Soortenbescherming komt voort uit de Flora- en faunawet.

1.3.1 Gebiedsbescherming

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europese Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebied (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Hierin zijn de al bestaande staatsnatuurmonumenten ook opgenomen. Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het rijk heeft de EHS in de Nota Ruimte (2005) beschermd met het zogenaamde 'nee-tenzij' regime. De EHS wordt door de Provincie Utrecht aangemerkt als een provinciaal belang. Daarom heeft de provincie deze bescherming nader uitgewerkt in de Provinciale Ruimtelijke Verordening o.a. in de artikelen 4.1 (lid 4 en 7) en 5.2. Projecten, ook nabij de EHS, mogen niet toegestaan worden als ze leiden tot significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken. Tenzij er sprake is van groot openbaar belang en alternatieven ontbreken.

1.3.2 Soortenbescherming

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. Deze wet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te veront- rusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te ver- storen (artikel 11).

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen drie beschermingsregimes worden onderschei- den:

1. beschermingscategorie 1:
Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast;
2. beschermingscategorie 2:
Voor beschermde soorten die minder algemeen zijn en extra aandacht verdienen, kan een vrijstelling (behalve voor het opzettelijk verontrusten) verkregen worden als de initiatiefnemer een goedgekeurde gedragscode heeft. Indien dit niet het geval is dient voor deze categorie een ontheffing aangevraagd te worden.
Als er wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode geldt deze naast de bovengenoemde soorten ook voor vogels. In zo'n gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is, als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd;
3. beschermingscategorie 3:
Voor ongeveer honderd zeldzame soorten geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dienen plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen) van leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. Artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

1.3.3 Zorgplicht

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat voorafgaand aan sloop- grond- of bouwwerkzaamheden wordt gecontroleerd of dat negatieve gevolgen voor aanwezige soorten kunnen worden voorkomen door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

2 Quick scan flora en fauna

2.1 Onderzoeksmethode

Het Natuurloket geeft in het kilometerhok waarbinnen het plangebied en haar invloedsgebied is gelegen (165 - 446), het voorkomen van strikt beschermde zoogdieren en reptielen weer (Bijlage 1). Binnen het kilometerhok zijn de meeste soortgroepen niet goed onderzocht. Omdat het plangebied maar een klein onderdeel uitmaakt van het betreffende kilometerhok en omdat de beschikbare Natuurloketgegevens in dit geval van lage kwaliteit zijn, is besloten geen aanvullende gegevens op te vragen maar de quick scan vooral te baseren op de biotoopinschatting door een ecooloog van SAB Arnhem B.V.

Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is verder gebruik gemaakt van atlasgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992), Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens, *et al.*, 1997) en diverse websites die de meest recente informatie verschaffen omtrent de verspreiding van soorten. Deze bronnen vermelden soortgegevens op uurhokniveau (5 bij 5 kilometer), dit betekent dat het globale gegevens betreft. Bijlage 2 vermeldt de geraadpleegde bronnen.

In januari 2010 heeft een ecooloog van SAB Arnhem B.V. het plangebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soortengroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie. Het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname. Zowel het tijdstip (buiten het groeiseizoen van planten en deels buiten het actieve seizoen van diverse diergroepen) als het eenmalige karakter zijn hiervoor niet toereikend. Het éénmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

2.2 Gebiedsbescherming

Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied ter hoogte van Landgoed Prattenburg te Rhenen ligt niet in of nabij een gebied dat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet. Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied (Binnenveld) ligt op een afstand van 2200 meter (hemelsbreed gemeten). Gezien de aard van de ontwikkelingen, de afwezigheid van overeenkomstig habitat, de barrièrewerking van het tussenliggende gebied en het ontbreken van directe of indirecte verbindingen zijn geen negatieve effecten op beschermde natuurgebieden niet te verwachten.

Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied ligt niet in een gebied dat is aangewezen in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het plangebied bevindt zich wel direct naast de EHS. Ingrepen in of nabij de EHS die een negatief effect hebben op de EHS worden niet toegestaan tenzij er sprake is van groot openbaar belang en er geen alternatieven voorhanden zijn buiten de EHS. Voor het onderhavige plan is dat niet het geval. Dit

betekent dat de ingreep getoetst moet worden aan de volgende 4 hoofdaspecten die door de Provincie Utrecht worden gehanteerd.

1. De aanwezigheid van zones met bijzondere ecologische kwaliteit (bijzondere samenhang abiotische en biotische kenmerken, goed ontwikkelde systemen, zoals waardevolle oude boskernen)
2. Gebieden die bepalend zijn voor de aaneengeslotenheid en robuustheid van de EHS
3. De aanwezigheid van bijzondere soorten.
4. De aanwezigheid van essentiële verbindingen (bijvoorbeeld foerageer- en migratieroutes).

Als de EHS op één van deze vier hoofdaspecten wordt aangetast, dan is er sprake van significante aantasting van de EHS en kan de ingreep niet plaatsvinden zoals beoogd tenzij er sprake is van groot openbaar belang en er geen alternatieven zijn.

2.2.1 Zones met bijzondere ecologische kwaliteit

Het plangebied wordt aan twee zijden omringd door bos. Dit bos is aangemerkt als vochtig, voedselarm bos met matige kwaliteit. Het deel aan de overzijde van de Cuneraweg is aangewezen als zeer waardevolle oude boskern. Deze boskern wordt afgeschermd van het plangebied door een strook bos van 15 meter breed. Negatieve effecten op deze boskern door uitstraling van licht worden daardoor voorkomen. Door het parkeren van auto's te concentreren in het plangebied en niet langer op de Cuneraweg nemen de effecten zelfs sterk af. Door het parkeren van auto's te concentreren in het plangebied en niet langer op de Cuneraweg nemen de effecten zelfs sterk af. Het kerngebied wordt daardoor minder bezocht waardoor de ecologische kwaliteiten toe zullen nemen. Wel zal op landgoed Prattenburg sprake zijn van een toename van het aantal bezoekers, maar het geheel overziend is hier sprake van minder aantasting en daarmee een verbetering van het functioneren van de EHS.

2.2.2 Aaneengeslotenheid en robuustheid

Het hoofdaspect aaneengeslotenheid en robuustheid heeft betrekking op het tegen gaan van versnippering van landschap en natuur. De ontwikkelingen aan de Cuneraweg vinden plaats op een gebied dat een inham vormt in de bosrijke omgeving. Het plangebied wordt echter niet uitgebreid zodat er geen sprake is van een aantasting van de bestaande aaneengeslotenheid en robuustheid. Doordat het parkeren nu geconcentreerd gaat plaatsvinden en niet meer aan de Cuneraweg of elders in het gebied kan de robuustheid van het bosgebied toenemen door een vermindering van de verstoring. Negatieve effecten op de aaneengeslotenheid en de robuustheid van het omliggende bosgebied zijn uit te sluiten.

2.2.3 Bijzondere soorten

Een ontwikkeling kan niet worden toegestaan als negatieve gevolgen kunnen optreden voor beschermde soorten uit tabel 2 en 3 Ffw. Er zijn geen gevolgen voor beschermde soorten bij de ontwikkeling van de plannen voor de Groene Entree. Zie voor

meer details paragraaf 2.3 (soortbescherming), hoofdstuk 3 (Nader onderzoek) en hoofdstuk 4 (Mitigerende maatregelen).

2.2.4 Essentiële verbindingen

De EHS bestaat uit een groot aantal natuurgebieden die met elkaar verbonden zijn of worden via ecologische verbindingszones. Deze hebben als doel uitwisseling tussen gebieden mogelijk te maken zonder dat soorten daarbij gehinderd worden door de barrièrewerking van infrastructurele werken zoals wegen.

Het plangebied maakt in de huidige situatie geen deel uit van een ecologische verbindingszone. Door de aanleg van de Groene Entree treedt geen aantasting op van ecologische verbindingszone en dus ook geen aantasting van geen essentiële verbindingen.

Het tweede aspect van verbindingen zijn die voor diersoorten, die zich regelmatig verplaatsen van het ene gebied naar het andere, bijvoorbeeld om te foerageren. In deze omgeving kunnen dat reeën, dassen en vleermuizen zijn. Gezien de nabijheid van een drukke weg en de ligging van een weg op de huidige rand tussen bos en open terrein valt niet te verwachten dat de verplaatsing van de woning en de komst van een voornamelijk overdag gebruikte parkeerplaats zal leiden tot duidelijk aantasting van deze verbindingen.

Concluderend kan worden gesteld dat enerzijds vanuit de nieuwe parkeerplaats en nieuwe woning uitstralende effecten optreden op de aangrenzende EHS. Anderzijds is er door het verdwijnen van het parkeren aan het einde van en autoverkeer op de Cuneraweg duidelijke natuurwinst. Ook zal de zonering versterkt worden waardoor ook in delen van het NP de rust versterkt zal worden. Indien deze voor- en nadelen van het project getoetst worden aan de 4 hoofdtoetsaspecten van het (Utrechtse) nee tenzij dan blijkt dat de ontwikkelingen in het plangebied op geen enkele van de 4 hoofdaspecten negatief scoort en dat er dus geen sprake is van significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de groene contour.

2.3 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

Vaatplanten

Binnen het plangebied zijn geen potentiële natuurlijke groeiplaatsen voor beschermde plantensoorten gevonden. Het plangebied is voor het grootste deel in agrarisch beheer. Het afgelopen jaar heeft er maïs op gestaan. Het deel direct rondom de bebouwing is in gebruik als tuin en weiland. De randen van het plangebied vormen een vrij abrupte overgang tot het bosgebied. Strikt beschermde vaatplanten worden binnen het plangebied niet verwacht. Aangeplante of gezaaide exemplaren van beschermde soorten (in bijvoorbeeld tuinen) zijn niet beschermd in de Flora- en faunawet, omdat het geen natuurlijke groeiplaatsen betreft. Tijdens het verkennende veldbezoek zijn alleen algemene soorten aangetroffen zoals onder andere Hulst (*Ilex aquifolium*), Amerikaanse eik (*Quercus rubra*), Zomereik (*Quercus robur*), Robinia (*Robinia pseudoa-*

cacia), Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*), Gewone braam (*Rubus fruticosus*), Zachte berk (*Betula pubescens*) en Douglasspar (*Pseudotsuga menziesii*). Van deze laatste soort zijn, voor Nederlandse begrippen, zeer grote exemplaren aangetroffen.

Grondgebonden zoogdieren

Volgens verspreidingsgegevens komen in de omgeving van het plangebied soorten als Egel (*Erinaceus europaeus*), Bosspitsmuis (*Sorex spec.*), Dwergspitsmuis (*Sorex minutus*), Huisspitsmuis (*Crocidura russula*), Mol (*Talpa europaea*), Vos (*Vulpes vulpes*), Hermelijn (*Mustela erminea*), Wezel (*Mustela nivalis*), Bunzing (*Mustela putorius*), Ree (*Capreolus capreolus*), Rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*), Woelrat (*Arvicola terrestris*), Aardmuis (*Microtus agrestis*), Veldmuis (*Microtus arvalis*), Dwergmuis (*Microtus minutus*), Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*), Haas (*Lepus europaeus*) en Konijn (*Oryctolagus cuniculus*). Daarnaast komen enkele meer strikt beschermde soorten voor zoals Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*), Steenmarter (*Martes foina*), Boommarter (*Martes martes*) en Das (*Meles meles*) voor.

Algemeen voorkomende soorten

De randen van het plangebied bieden vaste rust- en verblijfplaatsen voor algemeen voorkomende soorten als Egel (*E. europaeus*), Huisspitsmuis (*C. russula*), Mol (*T. europaea*) en kleine marterachtigen. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Strikt beschermde soorten

Eekhoorn

De bosrijke omgeving van het plangebied is zeker geschikt voor eekhoorns. Een grote afwisseling van loof- en naaldbos waarbij de bomen ook nog verschillende leeftijden hebben is een garantie voor voldoende voedselaanbod. Vooral de Douglassparren in het gebied zijn van dusdanig formaat, dat eekhoorns hier gemakkelijk kunnen overleven. In een van de bomen is ook een nest ontdekt dat vermoedelijk van eekhoorns is. Bij de ontwikkeling van het plangebied worden echter geen bomen aangetast. Negatieve effecten op eekhoorns zijn uit te sluiten.

Steenmarter

De strikt beschermde steenmarter komt volgens verspreidingsgegevens ook voor in en/of in de omgeving het plangebied. De steenmarter is een soort die voorkomt in of nabij grote steden, dorpen en boerenerven, en lijkt zich aan de menselijke bebouwing te hebben aangepast. De te slopen bebouwing is voor een deel nog in gebruik. Voor zover het mogelijk was zijn de bijgebouwen geïnspecteerd op de aanwezigheid van vaste rust- of verblijfplaatsen van steenmarters. Hierbij zijn geen aanwijzingen of sporen gevonden die wijzen op het gebruik door steenmarters. Negatieve effecten van de beoogde plannen op vaste rust- of verblijfplaatsen van steenmarters zijn niet te verwachten.

Boommarter

De boommarter komt hoofdzakelijk in bebost gebied met een voorkeur voor naaldbos of gemengd bos voor; soms ook in meer open terrein, mits voldoende bosjes en lijn-

vormige elementen als heggen en houtwallen aanwezig zijn. Het is een erg schuwe soort. Het plangebied en de directe omgeving kunnen geschikt zijn voor boommarters. Ook de aanwezigheid van eekhoorns biedt extra kansen voor de boommarters. Zij eten namelijk ook eekhoorns. De omvorming van het plangebied in parkeerplaats met verplaatst bouwkwavel leidt niet tot verstoring van vaste rust- of verblijfplaatsen van boommarters. Negatieve effecten zijn niet te verwachten.

Das

Het plangebied is voor een deel in gebruik als agrarische grond. De combinatie met de aanwezigheid van bosgebied, het landgoed en tuinen kan een geschikte leefomgeving zijn voor dassen. Tijdens het verkennende veldbezoek zijn geen sporen of burchten aangetroffen die wijzen op het gebruik door dassen. Ook zijn geen waarnemingen van dassen in de omgeving bekend. Daarnaast leidt de realisatie van de plannen niet persé tot aantasting van het potentiële leefgebied. Door de Groene entree goed in te passen in het gebied (geen overmatige verlichting, veel groen) zijn negatieve effecten op voorhand uit te sluiten.

Vleermuizen

Volgens de verspreidingsgegevens (Limpens *et al.*, 1997) komen in de omgeving van het plangebied Franjestaart (*Myotis nattereri*), Watervleermuis (*Myotis daubentonii*), Meervleermuis (*Myotis dasycneme*), Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) en Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) voor. Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis (*P. pipistrellus*) en Laatvlieger (*E. serotinus*) en boombewonende soorten als Rosse vleermuis (*N. noctula*) en Watervleermuis (*M. daubentonii*). Daarnaast zijn soorten die van beide elementen gebruik maken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen enz). Andere soorten als de rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten en spleten en achter loshangende schors). De watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten.

Gebouwbewonende soorten vleermuizen

De te slopen bebouwing is gedeeltelijk geschikt om te dienen als vaste rust- of verblijfplaatsen voor gebouwbewonende soorten vleermuizen. De woonboerderij beschikt niet over een spouwmuur maar heeft wel geschikte openingen tussen de dakrand en de muur om toegang te krijgen tot daarachter gelegen ruimtes (zie figuur 3). Ook het betonnen bijgebouw kan dienen als vaste rust- of verblijfplaats. De houten kap heeft namelijk openingen waardoor vleermuizen zich toegang kunnen verschaffen tot daarachter gelegen ruimtes. Bij de sloop van de bebouwing zijn negatieve effecten op vleermuizen niet op voorhand uit te sluiten.

Figuur 3: voorbeelden van toegangsmogelijkheden voor gebouwbewonende vleermuizen. (Foto's: SAB Arnhem, 2010).

Boombewonende soorten vleermuizen

Boombewonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangende schors. Bij de realisatie van de plannen worden geen bomen gekapt. Hierdoor gaan niet direct vaste rust- of verblijfplaatsen van boombewonende soorten vleermuizen verloren. In een van de bomen in de bosrand is een grote holte gevonden met sporen die mogelijk wijzen op het gebruik door boombewonende soorten vleermuizen (Figuur 4). Als hier een kolonie boombewonende vleermuizen gebruik van maakt, dan zijn negatieve effecten niet uit te sluiten.

Figuur 4: mogelijke verblijfplaats van boombewonende soorten vleermuizen. Boven: de rode pijl geeft een holte aan die in gebruik kan zijn als invliegopening. Onder: De donkere streep kan wijzen op uitstroom van mest. Vleermuiskeutels die in de boomholte ophopen vermengen met regenwater en vormen zodoende het spoor. Beide foto's zijn van dezelfde boom (Foto's: 2010).

Vliegroutes

Soorten maken vaak jarenlang gebruik van vaste aanvliegroutes tussen verblijfplaats en foerageergebied, daarom kan het behoud van lijnelementen cruciaal zijn voor de instandhouding van het leefgebied. De bosrand kan dienen als vliegroute voor vleermuizen. De realisatie van het parkeerterrein en de verplaatsing van het bouwvlak kan leiden tot aantasting van het eventuele gebruik van de bosrand. Negatieve effecten zijn niet op voorhand uit te sluiten.

Vogels

Alle vogelsoorten zijn beschermd tijdens het broedseizoen. Het betreft dan met name de actieve broedplaatsen en vaste verblijfplaatsen. Voor de meeste vogels loopt het broedseizoen van half maart tot half juli. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Het plangebied met struweel en bomen is geschikt als broedgelegenheid voor veel vogels.

Jaarrond beschermde vogelsoorten

In het kader van de Flora- en faunawet zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van enkele vogelsoorten jaarrond beschermd. Dit betekent dat nestlocaties van deze soorten het gehele seizoen beschermd zijn. Hierin worden vier categorieën onderscheiden:

- 1 Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
- 3 Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boombalk, Buizerd en Ransuil).

Tijdens het verkennende veldbezoek zijn de volgende soorten aangetroffen: Goudhaan (*Regulus regulus*), Merel (*Turdus merula*), Gaai (*Garrulus glandarius*), Ekster (*Pica pica*), Houtduif (*Columba palumbus*), Grote Bonte Specht (*Dendrocopos major*), Koolmees (*Parus major*) en Boomklever (*Sitta europaea*). Geen van de aangetroffen soorten is jaarrond beschermd. Er zijn geen sporen of nesten aangetroffen van jaarrond beschermde soorten. Het type dak dat is gebruikt bij het hoofdgebouw en een van de bijgebouwen biedt veel gelegenheden voor huismussen om te nestelen. Huismussen behoren tot de tweede categorie zoals hierboven aangegeven. Bij de realisatie gaan mogelijke broedplaatsen verloren. Negatieve effecten op jaarrond beschermde soorten zijn niet uit te sluiten.

Amfibieën

Stichting RAVON (Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland) verzamelt verspreidingsgegevens van reptielen, amfibieën en vissen en publiceert deze jaarlijks op het internet (www.ravon.nl). Volgens RAVON komen in de omgeving van het plangebied amfibieën voor zoals Bastaardkikker (*Rana klepton esculenta*), Bruine kikker (*Rana temporaria*), Gewone pad (*Bufo bufo*) en de meer strikt beschermde soorten Heikikker (*Rana arvalis*), Kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*), Meerkikker (*Rana ridibunda*), Poelkikker (*Rana lessonae*) en Rugstreeppad (*Bufo calamita*).

Algemene soorten

Algemene soorten, zoals Bruine kikker (*R. temporaria*) en Gewone pad (*B. bufo*), die na de metamorfose op het land naar voedsel gaan zoeken, zijn gezien de binnen het plangebied gelegen biotopen niet uit te sluiten. Deze soorten kunnen grote afstanden afleggen. Omdat de dieren op het land overwinteren, is het ook mogelijk dat er dieren

in de winterperiode binnen het plangebied aanwezig zijn. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Beschermde soorten

De beschermde soorten die hierboven genoemd worden zijn allen sterk afhankelijk van de nabijheid van water. In het plangebied is alleen een kleine, kunstmatige vijver aanwezig in de tuin van de woonboerderij. Deze is niet geschikt voor het herbergen van strikt beschermde soorten. Aan de rand van het plangebied ligt een greppel. Deze greppel was ten tijde van het veldbezoek niet waterhoudend. Ook al zou deze greppel in het voorjaar wel water bevatten, dan is het onwaarschijnlijk dat soorten van deze greppel gebruik maken. Overhangende struiken houden het zonlicht grotendeels tegen. Bovendien zorgt bladval van met name eiken door een sterke eutrofiering en verzuring door looizuren. Het plangebied is niet geschikt voor strikt beschermde soorten amfibieën. Negatieve effecten op vaste rust- of verblijfplaatsen daarvan zijn op voorhand uit te sluiten.

Reptielen

Reptielen zijn over het algemeen gebonden aan structuurrijke vegetatie, vaak gelegen in weinig verstoorde biotopen. Soorten als ringslang (*Natrix natrix*) en levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) kunnen voorkomen in gebieden met een relatief hoge verstoringsgraad. Volgens de verspreidingsgegevens zijn Hazelworm (*Anguis fragilis*), Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*), Ringslang (*Natrix natrix*) en Zandhagedis (*Lacerta agilis*) in de omgeving waargenomen. Op zaterdag 17 juli 2007 is op het erf van de woonboerderij zowel een volwassen als een jonge ringslang aangetroffen (bron: waarneming.nl, RD 165.257 446.545). Delen van de greppel aan de westzijde van het plangebied kunnen dienen als overwinteringbiotoop, evenals de grote takkenbossen in de bosrand ten noordwesten van het plangebied (figuur 4). Op basis van de binnen het plangebied aanwezige habitats is het voorkomen van reptielen niet onwaarschijnlijk. Negatieve effecten op vaste rust- of verblijfplaatsen van reptielen zijn dus niet op voorhand uit te sluiten.

Figuur 4: potentiële hybernacula (overwinteringplaatsen) voor ringslangen en andere reptielen.

Vissen

Afgezien van de kleine, kunstmatige vijver in de tuin bij het hoofdgebouw zijn geen permanente waterlichamen aanwezig. Daarmee is de aanwezigheid van vissen uitgesloten.

Insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortengroepen

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatiespecifiek en gebonden aan zeer bijzondere biotopen. Het plangebied maakt geen deel uit van een dergelijke biotoop. Overige strikt beschermde soorten als molusken en weekdieren zijn ook niet te verwachten gezien de habitats.

2.4 Conclusie

In het plangebied voor de realisatie van de Groene Entree (gemeente Rhenen, provincie Utrecht) zal een parkeerplaats worden gerealiseerd waar nu een woonboerderij is gesitueerd. De woonboerderij met bijbehorende opstallen zal hiervoor worden gesloopt. Tevens wordt een bouwkaal voor een nieuwe woning gecreëerd. Voordat deze ingreep wordt uitgevoerd, dienen de gevolgen voor beschermde natuurwaarden en de consequenties in het kader van de geldende natuurwet- en regelgeving in beeld te zijn gebracht.

2.4.1 Gebiedsbescherming

In het kader van de Natuurbeschermingswet (NB-wet) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op de beschermde gebieden. Het plangebied te Rhenen ligt niet in de EHS of een gebied dat is aangewezen in het kader van de NB-wet. Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied Binnenveld (gebied nog niet in procedure) ligt op een afstand van 2200 meter (hemelsbreed gemeten). Gezien de ligging, het ontbreken van directe of indirecte verbindingen, de aard van de ingreep en de afstand zijn geen negatieve effecten op beschermde gebieden in het kader van de NB-wet te verwachten. Het plangebied ligt aansluitend aan de EHS. De toetsing aan de vier hoofdaspecten van het Utrechtse "Nee, tenzij"-principe maakt duidelijk dat er geen sprake is van significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de groene contour. De EHS wordt niet aangetast. Gebiedsbescherming is op deze locatie niet aan de orde.

2.4.2 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet dient te worden nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dieren opzettelijk worden verontrust. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben. Invloeden die leiden tot een verminderde geschiktheid van het plangebied als bijvoorbeeld foerageergebied zijn niet ontheffingsplichtig, tenzij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook de vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten niet langer kunnen functioneren. Door de werkzaamheden kunnen alle aanwezige soorten negatieve effecten ondervinden van de ingreep. Voor de meeste soorten is dit tijdelijk van aard.

Algemene soorten

De meeste van deze soorten zijn beschermd maar vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet (tabel 1). Hiervoor geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties.

Strikt beschermde soorten

Een aantal van de mogelijk voorkomende soorten staat vermeld op tabel 3 van de Flora- en faunawet en is daarmee strikter beschermd. Voor deze soorten geldt dat bij een aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd. De strikt beschermde huismussen, reptielen en vleermuizen zijn, gezien de verspreidingsgegevens, aanwezige habitats en soortspecifieke eisen niet op voorhand uit te sluiten binnen het plangebied.

Verder kunnen bij de start van werkzaamheden in het broedseizoen, broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren. Werkzaamheden dienen plaats te vinden buiten het broedseizoen of tijdens het broedseizoen, als broedende vogels binnen en in de directe omgeving van het plangebied uitgesloten kunnen worden.

2.4.3 Nader onderzoek

Uit de quick scan is naar voren gekomen dat een aantal strikt beschermde soorten mogelijk voor kunnen komen in het plangebied. Door de realisatie van de beoogde plannen worden mogelijk vaste rust- of verblijfplaatsen van strikt beschermde reptielen (Ringslang) en vleermuizen aangetast. Een nader onderzoek dient te worden opgestart naar:

- reptielen: alle soorten (onderzoekperiode: mei - september 2010)
- gebouwbewonende soorten vleermuizen: alle soorten, onderzoekperiode: medio mei - medio september 2010
- boom bewonende soorten vleermuizen: alle soorten, onderzoekperiode: medio mei - medio september 2010.

Het gebruik van het plangebied door deze soorten kan door middel van nader onderzoek in beeld worden gebracht zodat het werkelijke effect van de ingreep op (het leefgebied van) daadwerkelijk aanwezige soorten kan worden bepaald. Pas dan kan worden bepaald welke maatregelen noodzakelijk zijn om te voorkomen dat de Flora- en faunawet wordt overtreden. Mocht het niet mogelijk zijn om dit te voorkomen, dan is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Een dergelijke ontheffing is alleen onder beperkte omstandigheden verkrijgbaar.

2.4.4 Aanbevelingen

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet is ook een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, zoals:

- voor vleermuizen zouden open stootvoegen aangebracht kunnen worden in muren, of vleermuiskasten kunnen worden geplaatst in de spouw of tegen de muur op >2,5 meter hoogte in nieuw te bouwen woningen;
- als er een zolder of vliering wordt aangelegd, zou deze niet helemaal geïsoleerd kunnen worden. Hierdoor wordt de zolder mogelijk een geschikt verblijf voor vleermuizen;
- het planten van bomen en struiken voor vogels en vleermuizen verdient aanbeveling. Het beste zijn, ecologisch gezien, inheems bes- en bloemdragende struiken en planten;
- het creëren van een geleidelijke overgang van de bosrand naar het plangebied. Hierbij dient structuurrijke vegetatieontwikkeling in deze overgang gestimuleerd te worden. Dit kan positieve effecten hebben op het voorkomen van reptielen. Met name het noordelijke deel kan zeer geschikt worden gemaakt voor reptielen. De bosrand beschikt in het noordwesten over een kleine helling waardoor de zoninstraling maximaal is. Door de noordelijke punt te laten verbossen met veel open plekken, ontstaat een ideaal biotoop voor reptielen. Dit effecten kan worden vergroot door het bospad ten noordwesten van het plangebied af te sluiten. Vanaf de daar gelegen opslag van snoeihout kan dan een geleidelijke overgang naar het plangebied ontstaan. Door de aanleg van een poel worden de mogelijkheden nog verder vergroot;
- er kunnen nestpannen of neststenen worden aangebracht op de nieuwe woning ten behoeve van gierzwaluwen en huismussen. Deze beschermde soort verliest steeds meer nestmogelijkheden.

3 Nader veldonderzoek flora en fauna

Aan de Cuneraweg te Rheden ter hoogte van Landgoed Prattenburg wil de provincie Gelderland een groene entree creëren naar de Utrechtse Heuvelrug. Door de ingrepen hier wil men een representatiever beeld laten ontstaan en worden onveilige situaties door verkeerd parkeren voorkomen.

Voor de uitvoering van deze plannen is een haalbaarheidsonderzoek Flora en Fauna uitgevoerd in de vorm van een quickscan. Een quickscan is een verkennend veldbezoek waar op basis van verspreidingsgegevens, soortspecifieke habitateisen, sporenonderzoek en eventuele waarnemingen een inschatting wordt gemaakt van de mogelijk voorkomende soorten. Tijdens dit verkennende veldonderzoek is naar voren gekomen dat het plangebied mogelijk in gebruik is als vaste rust- of verblijfplaatsen voor vleermuizen, vogels en reptielen. Op basis van deze conclusie is besloten om een nader onderzoek op te starten naar deze soortgroepen. SAB Arnhem heeft voor de uitvoering ecologisch adviesbureau AD.ECO ingeschakeld. Hieronder staan de resultaten uit dat onderzoek verwoord.

3.1 Nader veldonderzoek

Onderzoek

Een nader onderzoek is uitgevoerd naar de mogelijke aanwezigheid van vogels (huismus), reptielen (ringslang en hazelworm) en vleermuizen. Een dergelijk nader onderzoek is specifiek gericht op een soortgroep en wordt ook uitgevoerd in de periode waarin de trefkans voor een bepaalde soortgroep het hoogst is. Hieronder wordt per onderzochte soort(groep) aangegeven wat de resultaten zijn.

Vogels

Uit het verkennende veldbezoek kwam naar voren dat Huismus (*Passer domesticus*) mogelijk gebruik maakt van het plangebied als vaste rust- of verblijfplaats. Om hier meer duidelijkheid in te verkrijgen is een nader onderzoek naar deze soort uitgevoerd in het broedseizoen. Hierbij is gelet op de aanwezigheid van baltende dieren, nesten en/of gedrag dat de aanwezigheid van actieve broedgevallen indiceert.

Resultaten

Op 10 mei, 20 mei en 20 juni is gelet op de aanwezigheid van bovenstaande activiteiten. Op alle dagen zijn geen huismussen aangetroffen. Er kan worden gesteld dat het plangebied niet in gebruik is als vaste rust- of verblijfplaatsen van huismussen.

Reptielen

Op basis van eerdere waarnemingen (waarneming.nl), verspreidingsgegevens en de aanwezigheid van een mogelijk hibernaculum is een nader onderzoek opgestart naar de mogelijke aanwezigheid van reptielen in het plangebied. Hierbij is gebruik gemaakt van de zogenaamde plaatjesmethode. Bij deze methode wordt plaatmateriaal op verschillende plaatsen in het plangebied neergelegd en enkele malen gecontroleerd. De plaatjes hebben een aantrekkende werking op reptielen omdat ze goede mogelijkheden bieden voor thermoregulatie.

Resultaten

Op 10 mei is uitgebreid gezocht naar reptielen en zijn vier onderzoeksplaatjes uitgelegd om meer kans te hebben op waarneming van reptielen. Deze plaatjes zijn 20 mei en 20 juni gecontroleerd en daarna weer ingenomen. Tijdens de zoekacties zijn geen reptielen aangetroffen. Er kan worden gesteld dat het plangebied niet in gebruik is als vaste rust- of verblijfplaats voor reptielen. In de greppel aan de zuidwestelijke zijde van het plangebied bevindt zich de locatie waarvan voorheen gedacht werd dat deze geschikt was als overwinteringsplaats. Als mitigerende maatregel voor de ontwikkelingen in het plangebied wordt aangeraden deze greppel intact te laten. Op die manier blijft een schuilgelegenheid behouden waar veel dieren gebruik van kunnen maken.

Vleermuizen

De bebouwing in het plangebied werd als geschikt geacht als vaste rust- of verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuissoorten ten tijde van het verkennende veldbezoek. Op basis van deze bevindingen is een nader onderzoek opgestart. Bij een nader onderzoek naar vleermuizen wordt met behulp van een vleermuisdetector op het juiste tijdstip onderzocht of vleermuizen aanwezig zijn in het plangebied. Een vleermuisdetector is een apparaat dat het ultrasone geluid van vleermuizen omzet in voor de mens hoorbare signalen. Samen met de vliegplaats, tijdstip, vlieggedrag geven de signalen aan om welke soort het gaat.

Resultaten

Het plangebied is tweemaal (20 mei en 20 juni) gecontroleerd op aanwezigheid van vleermuizen, conform het vleermuizenprotocol 2010. Beide keren zijn enkele vleermuizen aangetroffen. Het ging hier om de soorten Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*). Hierbij is geconcludeerd dat het slechts om foeragerende dieren ging. Er zijn geen uitvliegende dieren geconstateerd bij de gebouwen in het plangebied. Dit betekent dat geen kraamkolonies aanwezig zijn in het plangebied. Het onderzoek naar paarplaatsen is niet uitgevoerd omdat hiervoor altijd te mitigeren is. Daarom wordt de mogelijke aanwezigheid van paarplaatsen ondervangen door het nemen van mitigerende maatregelen. Deze maatregelen staan hieronder weergegeven.

4 Mitigerende maatregelen

Door het nemen van mitigerende maatregelen is het mogelijk om negatieve effecten van de beoogde ontwikkelingen sterk te verminderen of zelfs weg te nemen. Hierdoor wordt voorkomen dat de Flora- en faunawet door het realiseren van de plannen wordt overtreden. Een ontheffing is dan niet aan de orde.

1. Reptielen

Alhoewel het plangebied niet in gebruik is als vaste rust- of verblijfplaats voor reptielen, kan de greppel aan de zuidwestelijke zijde van het plangebied wel geschikt worden bevonden als overwinteringsplaats. Als mitigerende maatregel voor de ontwikkelingen in het plangebied wordt aangeraden deze greppel intact te laten. Op die manier blijft een schuilgelegenheid behouden waar veel dieren gebruik van kunnen maken.

2. Vleermuizen

Inleiding

Uit het nader onderzoek is gebleken de onderzochte soorten geen vaste rust- of verblijfplaatsen hebben binnen het plangebied. Het is niet mogelijk om op basis van het nader onderzoek de aanwezigheid van paarplaatsen van vleermuizen uit te sluiten. Daarom worden hier mitigerende maatregelen voorgeschreven die voorkomen dat de ecologische functionaliteit van het plangebied achteruit gaat.

Kasten

De eerste maatregel die genomen dient te worden is het plaatsen van minimaal 4 vleermuiskasten. Vleermuiskasten zijn geschikt om te dienen als vervangende verblijfplaats mits het gaat om paarplaatsen. Het gebeurt maar zelden dat vleermuiskasten in gebruik zijn als kraamkolonieplaats.

De kasten dienen zodanig te worden opgehangen dat de uitvliegopening zich bevindt op een hoogte van minimaal 2,5 meter. Daarbij is het belangrijk dat een vrije vliegroute aanwezig is. Recht voor de uitvliegopening mogen geen obstakels aanwezig zijn op een afstand van minder van 10 meter. Omdat niet bekend is welke oriëntatie eventueel aanwezige paarplaatsen hebben, is het aan te raden de kasten onder verschillende oriëntaties te plaatsen. De voorzijde van de kasten dient hoofdzakelijk op het zuiden of zuidwesten gericht te zijn.

De kasten mogen niet op solitaire bomen worden gehangen maar dienen in de bosrand geplaatst te worden zodat geleidende elementen leiden tot de vleermuiskasten.

Ongeschikt maken

De sloop van de bebouwing dient voorafgegaan te worden door een periode waarin de bebouwing ongeschikt wordt gemaakt voor vleermuizen buiten de gevoelige seizoenen. Dit houdt in dat geschikte schuilplaatsen voor vleermuizen zodanig ongeschikt worden gemaakt dat de dieren er geen gebruik meer van maken. Dit kan gebeuren met sterke gevelverlichting, ventilatie van spouwmuren en dakbedekking. Na afloop van het ongeschikt maken dient een ecooloog of een ter zake kundige* vast te stellen dat geen vleermuizen meer uitvliegen. Deze controle is niet seizoensgebonden, afgezien van de actieve periode van vleermuizen.

Sloop

De gebouwen mogen na het ongeschikt maken worden gesloopt. In eerste instantie moet zoveel mogelijk worden gestript. Als alle demontabele onderdelen zijn verwijderd, kan op conventionele wijze verder worden gesloopt.

Verlichting

Tijdens de sloop en bouwwerkzaamheden in het plangebied mag sterke verlichting met uitstralend effect alleen worden gebruikt in de winterslaaperperiode van vleermuizen (globaal van november tot maart).

Buiten deze periode mag de verlichting alleen gericht zijn op de werkzaamheden zelf. Alle verlichting dient na zonsondergang te worden uitgeschakeld.

De verlichting die wordt aangebracht ter afronding van de werkzaamheden dient zoveel mogelijk als oriëntatieverlichting te worden aangelegd. Alleen als de veiligheid in het geding is, kunnen andere vormen van verlichting worden gebruikt. Het is aan te bevelen om de bosrand niet te verlichten, dit heeft voor veel soorten een verstorend effect.

Aantreffen vleermuizen

Mocht tijdens de werkzaamheden toch nog een vleermuis worden aangetroffen dan dienen alle werkzaamheden aan het desbetreffende gebouw te worden gestaakt totdat het dier is vertrokken. De werkzaamheden aan de andere gebouwen kunnen doorgaan.

Eventueel kan de verblijfplaats van de vleermuis bij herhaaldelijk terugkeren verder ongeschikt worden gemaakt. De beste optie is in dat geval het gebruik van sterke gevelverlichting op een tijdklok. Deze verlichting wordt ingeschakeld nadat de dieren zijn uitgevlogen (minimaal 30 minuten na zonsondergang).

* Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

5 Oriënterende habitattoets

Een oriënterende habitattoets of voortoets is niet aan de orde.

Bijlage 1: gegevens Natuurloket

Rapportage voor kilometerhok X:129 / Y:468								
Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	4	1			5	goed	-	1991-2007
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen					26	redelijk	0%	1992-2007
Zoogdieren	1	8		8	2	slecht	26-50%	1997-2007
Broedvogels			1			goed	0%	1996-2007
Watervogels						goed	0%	96/97-06/07
Reptielen		1			1	matig	51-100%	1992-2007
Amfibieën						niet		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						niet		1998-2008
Nachtvinders						niet		1980-2008
Libellen						niet		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						slecht		1993-2007

Bijlage 2: geraadpleegde bronnen

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., van Laar, V., Smeenk, C. en Thissen, J.B.M. 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht

Diepenbeek, A. 1999. Veldgids Diersporen, Uitgeverij KNNV, Utrecht.

Limpens, H., Mostert, K. en Bongers, W. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, uitgeverij KNNV, Utrecht.

Ministerie van LNV, Concept - Hoofdlijnen begrenzing en selectie Natura 2000-gebieden, november 2005.

SOVON Vogelonderzoek 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. - Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Spitzen - van der Sluijs, A.M., Zollinger, R. en Creemers, R. 2007. Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland 1985 - 2005. Stichting RAVON, Nijmegen.

Van der Meijden, R. 1990. Heukels' Flora van Nederland. Wolters-Noordhoff. Broekhuizen, S., Hoekstra, B., van Laar, V., Smeenk, C. en Thissen, J.B.M. 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht

Websites

www.gelderland.nl, provinciale site met gegevens over de exacte ligging van de Provinciale invulling van de Ecologische Hoofd Structuur (PEHS).

www.minInv.nl, website van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Veel informatie over wetgeving, Natura2000, EHS etc.

www.natuurloket.nl, gevalideerde gegevens van alle PGO's per kilometerhok. Tegen betaling ontvangt u de meest gedetailleerde gegevens.

www.ravon.nl, website met informatie over de verspreiding van reptielen, amfibieën en vissen in Nederland

www.sovon.nl, website met uitgebreide informatie over ecologie en verspreiding van vogelsoorten

www.telmee.nl, website met gevalideerde gegevens van alle soorten

www.vzz.nl, website met informatie over ecologie van zoogdieren

www.waarneming.nl, website met deels ongevalideerde gegevens van alle soorten